

לפניו פה לבין שיטת אבותיו הקדושים מטשערנוביל, לא הרי זה כהרי זה.

חסידים מספרים כי תיכף במשתה הנשואין בא השוני הזה לידי ביטוי, כאשר אבי החתן המגיד הק' מטשערנוביל היה מאחל בשתיית "לחיים" שישפיעו משמים ברכה "ברוחניות ובגשמיות", ואילו סב הכלה האדמו"ר הזקן מלאדי השמיע את איחוליו בנוסח החבד"י הידוע "בגשמיות וברוחניות". תמה המגיד דטשערנוביל על הנוסח, איך מקדימים עיקר לטפלה השיב לו האדמו"ר הזקן אף יעקב אבינו ביש תחילה "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש" גשמיות, ורק לאחר מכן הוסיף וביקש רוחניות "והיה הה' לי לאלקים". אולם המגיד דטשערנוביל לא נתקרה דעתו והוסיף פליאה: כלום "גשמיות" של יעקב אבינו "גשמיות" היא.

עוד מספרים: בשבת הראשונה לאחר הנישואין, כאשר השמיע "בעל התניא" תורה על שולחנו הקדוש בלאדי באוזני המסובים כדרכו, הבחין לפתע שמקומו של רבי יעקב ישראל החתן נפקד בתוך המסובין ושלח לקרוא לו, הושיבו לידו ואמר לו "רצוננו שתקשיב". אחרי שגמר שאלו אם הבין את מאמרו, והשיב רבי יעקב ישראל שאזנו בכלל לא קלטה דבר ממה שהשמיע. לשאלת האדמו"ר הזקן שוב "זהלא ישבת כאן בשעת אמירתי וכיצד לא שמעת?" התנצל רבי יעקב ישראל שלא קיבל רשות מאביו לשמוע למלין דחסידותא בנוסח חב"ד ו"לעולם כל דבר אשר אין לי עליו רשות מאת אבא אינני שומע". ההסבר הנוכחי נשא חן בעיני אדמו"ר הזקן והוא הפציר בו ליטול רשות מאת אביו בהזדמנות הראשונה, ואחרי שהמגיד מטשערנוביל לא התנגד לכך התחיל להקשיב ולקלוט דא"ח בנוסח חב"ד ממקור ראשון

[בחוג המשפחה מוסיפים לספר עוד, שאדמו"ר הזקן ביקש ממנו שיתחיל לומר בקידוש דש"ק "כי בנו בחרת" כנוסח חב"ד, ורבי יעקב ישראל ענה שיעשה כרצונו, אבל גם הוא מבקש שהסבא יאמר "ושמרו", ועל כך השיבו אדמו"ר הזקן "זקנתי מדי בשביל לשנות ממנהגי, אלא בסידור שאני מכין עכשיו ייזכר הדבר" ועל סמך זה נזכר בסידור הרב לפני שמ"ע דמערב ליל שב"ק שהנהוגים לומר ושמרו בנ"י יש להם על מה שיסמוכו].

אפס למגינת לבו לא ארכו לו הימים במחיצת חותנו זקנו, כי בעוד שנתיים בשנת תקע"ג נפטר הרבי בהיותו גולה ונודד ממקום מושבו בעטיה של פלישת נפוליאון לרוסיה ונגזז ארון הקודש הרחק מביתו בעיר האדיטש. בט"ו השנים הבאות ישב רבי יעקב ישראל

הרה"ק רבי יעקב ישראל מטשערקאס זי"ע נולד בשנת תקנ"ד לאביו הרה"ק רבי מרדכי המגיד מטשערנוביל זי"ע, ולאמו שהיתה בתו של הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע.

רבינו, השלישי בבני אביו המגיד מטשערנאביל זי"ע, הצטיין משחרית ימיו בגדלות המוחין ובגינותיו קדושה, תיכף מקטנותו הכירו עליו שנוצר לגדולות ורוח ה' מפעמתו. הוא נולד בשנת תקנ"ד, ארבע שנים לפני הסתלקותו של בעל 'מאור עינים', ועד ליומו האחרון של הסבא הקדוש היה שרוי במחיצתו וסופג אל תוכו מן האוירה הטהורה בד' אמותיו.

הילד נתברך בכשרונות משובחים ובאהבת תורה, היה לומד בהתמדה נפלאה ועושה חיל, ומשנה לשנה גדל בבקיות ובחריפות עד שאביו הקדוש התחיל לקראו "ארון הספרים שלי". מאוחר יותר, כשעמד על בוריו, נהג להביאו בסוד שיח שרפי קודש ופותח לפניו שערי אורה ופנימיות חכמה ודעת מאוצרם הטוב של הבעש"ט הק' ותלמידיו עובדי השי"ת אוהביו ויראיו בדרגה עילאה. אף הוא חינכו בדרך אמת שתורתו תיעשה לו סם חיים עד כי גבה לבו בדרכי ה' כמו שמשמע מממה שמביא בספה"ק "עמק תפלה" (פ' זכור) "שמעתי מאבי הקדוש זצלה"ה שאמר בשם הבעש"ט נבג"מ שיש אנשים גדולי הדור עוסקים בתורה ומצוות ואין להם שפלות לפני השי"ת והיינו משום שאין להם דחילו ורחימו אמיתיים דבאמת כל מצוה ותורה צריך להיות ביראה ואהבה..."

כשמלאו לרבי יעקב ישראל עשר שנים מתה עליו אמו הצדקנית שרה ע"ה בת הרה"ק רבי אהרן הגדול מקרלין זי"ע.

בגיל ט"ו, שנת תקס"ט, בא בברית האירוסין עם הרבנית דבורה לאה ע"ה בתו של הרה"ק רבי דובר זי"ע (האדמו"ר האמצעי) בן לאדמו"ר הזקן רבינו שניאור זלמן זצוק"ל (בעל השו"ע וס' התניא), שנזכר גם הוא כערב קבלן בשטר התנאים כפי שצולם כתי"ק, ובחודש שבט שנת תקע"א התקיימו נישואיהם אצלו בעיר לאדי.

במשך השנתיים הבאות ישב רבי יעקב ישראל במחיצתו של אדמו"ר הזקן ורכש מפי קדשו הרבה קניני תורה וחסידות, למרות שלא הסכין מימיו בנוסח חב"ד, וההבדלים רבו בין הדרך החדשה שנתגלתה

מופתים בארץ, צדיק גוזר והקב"ה מקיים. כל גדולי הדור חרדו לשמו.

נלב"ע ביום שבת קודש "בשעתא דרעוא דרעוין", י"ג אלול תרל"ז, ומנו"כ בטשערקאס. מדברי תורתו נשאר הספר "עמק התפלה", ונכדו הרה"ק ר' מרדכי דוב מהארנסטייפל זצוק"ל צירף לזה את ספרו "עמק החכמה" והדפיסם יחד בשם "שושנת העמקים" בלובלין שנת תרמ"ד.

שמעתי שכ"ק אאזמו"ר זי"ע ראה פעם מכתב מהרה"ק מרן המגיד מטשערנאביל זי"ע לבנו הטשארקאסער זי"ע שרואה שתפילתו עושה פירות בשמים ע"כ יראה ליקח מאנשיו כסף רב, ואכן היה נוטל הרבה כסף מאלה שהזכירו עצמם לפניו. אין לנו השגה.

שמעתי מזקני ר' סנדר זצ"ל שפעם הגיע אל הטשערקאסער יהודי שעסק לפרנסתו בדבר שטוב לו השלג ע"כ מבקש הוא שירד השנה שלג ולא גשם כי הגשם מקלקל לו פרנסתו ורק שלג הוא טוב עבורו שעי"ז קונים סחורו ויש לו פרנסה. ענהו הרה"ק שיביא מטבעות כמנין ח"י פעמים "שלג" ויברכו בפרנסה, ויעש כן.

בו ביום הגיע יהודי אחר ובקשתו בפיו היות ועוסק הוא בדבר פלוני אשר רק הגשם טוב לו ועי"ז נמכרת סחורתו על כן מבקש הוא שלא ירד שלג שזה מקלקל פרנסתו אלא אך ורק גשם. ואמר לו שיתן ח"י פעמים כמנין "גשם" ויברכו בפרנסה.

והנוכחים שאלוהו לפשר הדבר, ענה הרה"ק: הנה היהודי הזה שטוען שפרנסתו ע"י מכירת דברים לשלג חושב שעי"ז באה לו פרנסתו אך טועה הוא טעות מרה כי פרנסתו היא ע"י דבר אחר לגמרי, אלא מאי, חפץ הוא בפרנסה, שיתן פדיון נפשו ואברכנו בפרנסה. וכן השני שחושב שפרנסתו ע"י גשם ג"כ טועה והשפעתו בא ע"י דבר אחר, אלא שרוצה הוא ברכה וחושב שכן הוא, שיביא כך ויקבל ברכה.

אחיו הרה"ק מטאלנא זי"ע נענה פעם לחסידי טשארקעס יש מזל שח"י פירושו חיים ואילו מת הכוונה להפך, כי אם היה להפך היה הדבר עולה להם לכסף רב פי כמה.

(כ"ק אדמו"ר מראחמסטריווקא שליט"א, מילין קדישין)

הרה"ק מטשערקאס זצ"ל שידך את נכדו הרה"ק רבי מרדכי דוב זצ"ל מהארנסטייפל עם בתו הבכורה של

בחצר הקודש של חמיו הצדיק רבי דובער זצוק"ל האדמו"ר האמצעי, שהשתקע בעיר ליובאוויץ' ומילא את מקום אביו בהנהגת החסידים ובהפצת מעינות החסידות.

לימים, בשנת תקפ"ח הסתלק חותנו הקדוש לשמי רום ולאחר מכן עזב רבי יעקב ישראל את ביתו וחזר לבית אביו בטשערנביל.

אחרי שנים אחדות, בתקצ"ד, קם ופתח בית מדרש משלו בעיירה האוקראינית הורונסטייפל, שיהודיה הכתירוהו אלוף לראשם ומינו אותו עליהם כמגיד מישרים. בהסכמת אביו המגיד הקדוש התחיל עוד בחייו להנהיג עדה. מקרוב ומרחוק התחילו לנהור אליו חסידים מבקשי ה', בני בינה שחיפשו הדרכה בעבודת ה', ופשוטי עמך ישראל צמאי חסדים שהתחממו לאורו וייחלו בנפש הומיה לעצותיו ולברכותיו. אף אביו המגיד, שעמד על רום מעלתו, נהג כפעם בפעם לשלוח אליו חסידים שיתקשרו אליו. גם שאר צדיקי הדור העריצו את שאר רוחו והיו מפליגים בשבחו.

כשמלאו שלוש שנים לישיבתו בהורונסטייפל, בתקצ"ז, נסתלק אביו הקדוש למרום. מאז ואילך גדל פי כמה קהל אנשי בריתו לאלפים, רבים מתלמידי אביו הקדוש, דבקו בו בכל ליבם ונפשם, וינהל אותם רבי יעקב ישראל כרוצה עדרו בתבונה בחמלה וברחמים רבים.

מעירתו הורונסטייפל היתה מצודתו פרושה על פני עשרות קהלות הקודש בערים בעיירות ובכפרים שברחי אוקראינה, אשר אחב"י מפוזרים שמה, כולם חרדו לשמו ועל פיו ישק כל דבר כקטן כגדול, אף הוא כיהן אמרכל ונשיא ארה"ק דכולל וואהלן ואליו יביאו המתנדבים שקליהם להחזיק בעץ החיים כאשר קיימו וקיבלו עליהם נאמני בית טשערנביל מדור לדור.

תקופת הנהגתו, שנמשכה ארבעים ושתיים שנה, נחשבה כפרק ומפלא בדברי הימים של התנועה החסידית שהטביע רושם כל ימחה לדורי דורות. עשרים וארבע שנים ישב בהורונסטייפל.

לאחר מכן, בשנת תר"כ, העתיק משם לטשארקאס וישב בה עוד שבע עשרה שנה, עד להסתלקותו, ועל שם העיר הזאת נקרא בפי חסידים הרבי דטשארקאס עד עצם היום הזה. שמו הלך לפניו כחכימא דיהודאי אשר השכינה הק' מדברת מתוך גרונו, וכאיש פלא פועל ישועות "אשר תפילתו עשתה רושם בשמים לעשות

דיברה לו האשה, עד שהסכים, ונתן להרבי את הכסף והוא הבטיח שיושע בבן זכר.

כשיצאו מן החדר סגר הרבי את הדלת, וטייל בפנים הלך ושוב למשך זמן רב, אחר כך פתח את הדלת והחזיר את המעות להבעל באומרו, כבר באה הישועה בשנה שעברה בחנוכה אצל אחי רבי דוד מטאלנא, אולם ח"י רובל אקח בשביל הבשורה טובה.

(בית צדיקים יעמוד ח"ב)

שמעתי מאדמו"ר הרה"צ רבי מנחם נחום רבינוביץ מקנטקובזה זצ"ל ששמעה בקעמנצוק, מאיש אחד אשר סיפר לפניו, שחותנו היה מחסידי טשערקאס עצמו אך הוא היה חסיד של אחיו הרה"ק מטשערנאביל, וזה אשר סיפר לפניו:

בעיר קרעמינצוק שהיתה ברובה מחסידי טשערקאס הצטרכו לקדש חלקה חדשה לבית העלמין, וע"כ הם הזמינו את רבם מטשערקאס שיבוא לשבות שבת בעיר ולקדש את בית החיים.

כשהגיע הרבי, נכנסו אליו במוצש"ק גבאי החברא קדישא ואמרו לו שישנן שתי אפשרויות להגדיל את בית החיים, לאורך או לרוחב, אם יגדילו לרוחב זה יהיה זול יותר כיון שלא יצטרכו להעביר את חדרי הטהרה, ועל כן הם באו לשאול בעצתו. נשען הרבי על ידו כמה רגעים וענה להם, כאשר אגיע לשם אחלית.

אני, בתור חסיד טשערנאביל לא הבנתי את התשובה, מה יכול הרבי לראות במקום, החלטתי לקחת כרכרה קטנה ולנסוע אחר הרבי. הרבי עצמו נסע לבית החיים בדרך אחרת והגיע לקצה ביה"ח בצד הרחב, הוא ירד מהממרכבה, ניגש לגדר הביה"ח שהיתה מעץ, פרק שני קרשים, הכניס את ראשו, הריח משהו, רץ מהר לכרכרה וציווה לבעל העגלה, תברח מכאן מהר. גם אני ברחתי והגעתי אל הקהל שחיכה לרבי.

הרבי הודיע שאינו מסכים לקדש את החלקה לרוחב אלא לאורך, ולא אמר שום סיבה. נגשתי לשני יהודים מזקני העיירה ואמרתי להם, שבסוף האירוע אני רוצה לקחת אותם בעגלתי. לאחר שהרבי נסע, לקחתי אותם אל המקום בו הריח הרבי ושאלתי אותם, מי קבור כאן ע"י הגדר, הם הסתכלו ואמרו כאן קבורים כמה אפיקורסים ידועים, אז ראיתי שהרבי הוא באמת בעל רוח"ק ונקשרתי אליו.

(הרה"צ רבי מנחם נחום רבינוביץ מקנטקובזה זצ"ל, מחשבת נחום)

כשרצה הרה"ק רבי דוד להתיישב בטאלנא, וכיון שטאלנא היתה סמוכה לטשערקאס, הלך לאחיו

הרה"ק ה'דברי חיים זצ"ל מצאנז, ובעת המצוה טאנץ שרקד הרה"ק מטשערקאס היה הרה"ק מגארליץ זצ"ל, בנו של ה'דברי חיים' עומד בחוץ ודיבר עם כמה אברכים, ובאמצע שיחתו הופיע פתאום אביו הרה"ק מצאנז והכהו על כתיפיו ואמר בל"ק, ברוך! דא שטייט דו! קום אריין קוקען ווי דער מחותן טאנצט מיט די כלה! (הנך עומד כאן, היכנס לראות איך המחותן רוקד לפני הכלה) כל כך נתפעל הרה"ק ה'דברי חיים' מרקידתו של הרה"ק מטשערקאס זי"ע.

(בית צדיקים)

סיפר הרה"ח ר' שמעי' יהודה מרינובסקי ז"ל מקרמנצ'וק סמרקנד וטשקנט: שמעתי מאחד שהיה בשעת המעשה כשהגיע רבינו (הרה"ק מטאלנא זי"ע) לעיירה אחת, וקרא רבינו לגבאי הממונה על הקופות ר"מ בעל הנס מעות ארץ ישראל ע"מ לסדר החלוקה מהו הסכום שישלחו לכל מקום כפי צרכיו, ענה הגבאי, שלפני תקופת מה שהה בעיירה אחי רבינו הרה"ק ר' יעקב ישראל מטשערקאס זי"ע והורה לו באופן אחר לחלק המעות,

הוסיף הגבאי שבאם יאמר לו רבינו שלא אחשוש לפחד מדברי הרבי מטשערקאס יעשה כדברי רבינו, סטר לו רבינו על לחיו, ואמר לו רצונך שאומר שאין לך מה לחשוש ולפחד מאחי הק' מטשערקאס, הלא המלאכים ושרפים פוחדים ממנו!

(כנסת דוד)

הרה"ק מטשערקאס נסע פעם לעיר אחת, ועמד באכסניא עם מקורביו, בעל הבית לא היה שם, ואשתו היתה מקבלת את האורחים, הרה"ק לא התפלל, וכיון שלא היה שם מנין התפלל ביחידות, האשה שמעה את תפילתו מאחורי הדלת, והרגישה טעם של מתיקות בתפילתו, כראותה שהוא אדם גדול, ערכה בעדו סעודה מכל טוב, וכשגמר לאכול הגישה לו פתקא, ופרצה בבכי שכבר עברו כמה שנים אחר חתונתה ואין לה בנים. אמר לה הרה"ק, שיברכנה בתנאי שתתן סכום של כך וכך. האשה הסכימה תיכף, אבל הוסיף הרה"ק שלא יקבל אלא א"כ יסכים גם בעלה לזה.

בבוא הבעל הביתה, מסרה לו אשתו דברי הרבי, ושאל אם מסכים. הוא היה מחסידי הרה"ק מטאלנא, והתרעם על שבחרה לה רבי חדש, ואמר שאינו מסכים לדבר, כי יש לו רבי ורבו יושיעו. אמרה לו אשתו, שהרי זה כמה שנים שנוסע לרבו ולא נושע, ועתה יש עת רצון להוושע, והיתכן שיוותרו על כך. כהנה וכהנה

הרה"ק מטשערקאס לשאול לו אם נכון שיעשה כן, וענה לו, שבדאי טוב הדבר.

אבל לא היה הסכמתו ניחא למקורביו, וטענו דכלום חסרים ערים עד שצריך לדור דוקא בתחום טשערקאס, והלא הדרך לבוא לטשערקאס הוא דרך טאלנא, וא"כ יהיו רבים שבמקום לטרוח לנסוע עד טשערקאס ישארו בטאלנא. וענה הרה"ק מטשערקאס: וכי בא לשאול אותי מה טוב בשבילי, הלא בא לשאול מה טוב בשבילי, ובשבילי זה עצה טובה...

(בית צדיקים יעמוד)

אדאמו"ר זצ"ל (הרה"ק ר' פינחס מקנטיקובזה זצ"ל) היה נוסע בכל שנה לערי ליטא לתקופה של חמשה ששה שבועות כפי שבקשו ממנו חסידי קוידינוב שגרו שם בדרכו היה מוכרח לעבור דרך קרעמיניצוק ולחכות כמה שעות לרכבת שנסעה לעירו וזניסנסק.

בשהותו שם היה נכנס להתפלל בקלויז של חסידי טשערקאס ושם אמרו לו שהמתפלל אצלם יהודי זקן ר' יעקב שמו חסיד טשערקס שעדיין הכיר את הרבי רבי יעקב ישראל מטשערקס.

כאשר שמע הזקן שאבי הוא מצאצאי הרבי מטשערקס אמר לו "אם כן אספר לך ספור על סבך ספור שאיש בעולם אינו יודע על כך".

אבי האיץ בו שיספר אך הוא אמר שהוא כבר עיף ורוצה כבר ללכת הביתה, ולמרות הפצרותיו של אבי, לא הסכים בשום אופן לספר, "בעזה"י ת נזכה לשנה הבאה ואז נפגש שוב ואספר לך".

כעבור שנה הגיע שוב אבי לקרעמיניצוק, ושאל את היהודים אם ר' יעקב עדין נמצא, והם ענו שהוא חולה מאד וחלש ושוכב בביתו, אבי נסע אליו הביתה ואמר שבא לגבות את חובו ואכן ר' יעקב ספר לו את הספור:

בילדותו היה לו "מלמד" שהיה גר באותה חצר עם סבו, והיה מתפלל אתם יחד, הוא ידע שהמלמד שלו אינו חסיד של הרבי שלהם, ופעם מתוך שובבות שאל את מלמדו: "רבי מדוע אינך חסיד של הרבי שלנו". ענה לו המלמד: "אחרי מה שראיתי אצל הרבי שלי (הרבי מטשערקס) איני יכול להיות חסיד של רבי אחר", שאל אותו: "מה ראית אצל הרבי שלך" ענה לו ראיתי כבר הרבה דברים אך ברצוני לספר עובדה אחת.

הרבי מטשערקאס זצוק"ל כשהיה יושב בסעודה שלישית, היה נוהג לומר תורה כשבאותה שעה שררה

חשיכה בבית מדרשו, ורק לאחר שגמר את דבריו הק' היו מכניסים את הנרות.

פעם ישב הרה"ק כשראשו מוטה כלפי מטה ולא אמר תורה, והחסידים עמדו מסביב ורעדו מפחד. לפתע התעורר הרה"ק ואמר: חז"ל אמרו (זוה"ק ח"א רלז) שבמוצש"ק מכריזין בשמים ישובו רשעים לשאולה, וקשה דקיי"ל שאין מכריזין על הפורענות אלא מוכרחים לומר שה"שאול" הוא אכן המדור השביעי שבגיהנום, אך יש רח"ל גם מדור הנקרא "אבדון" אשר כל באיה לא ישובו רח"ל. וסיים הרה"ק ואמר: ואני אומר שבפסוק ישובו רשעים לשאולה כווננו רז"ל שאף אותם רשעים שנמצאים באבדון, יהיה להם תיקון ויכנסו לשאול. וכשגמר הרה"ק את דבריו הק' שאל את הקהל אם מסכימים לדבריו, וכמובן הסכימו כולם.

ואז ראינו והרגשנו בחוש איך הרבי לוקח רשע וסוחב אותו בציציות ראשו מתוך האבדון, כאשר גמר את דבריו צוה להביא את הנרות.

(הרה"צ רבי מנחם נחום רבינוביץ מקנטקובזה זצ"ל, מחשבת נחום)

סבי הרה"ק ר' מרדכי דב מטאמשפיל היה נכדו של הרה"ק מטשערקס, דהיינו בנו של בתו. לידתו היתה בערב יום הכיפורים.

כדרכם של צדיקים ערך אז הרה"ק מטשערקס את שולחנו הטהור, כשלתע נכנס המבשר ואמר לו "רבי מזל טוב, בתך ילדה בת" בת שחוק עלתה על פניו, ושאל כמתמיה, בת, היום היו אצלי בחלום אבי רבי מרדכי מטשערנוביל וחמי רבי דובער מלויבאוויאטש, ובקשוני שאקרא לרך הנולד בשמם, ואתה אומר שנולדה בת. יצא המבשר בריצה, ולאחר זמן קצר חזר ותיקן את דבריו בהוריעו שאכן נולד בן.

בעת הכנס הרך לבריתו של אברהם אבינו ע"ה התכבד הסבא הרה"ק מטשעקאס גם בסנדקאות וגם בקריאת השם וכשהגיע לויקרא שמו בישראל המשיך הסבא לוי יצחק היולדת שידעה מדברי אביה שיקראו לילד "מרדכי דוב" התפללה מאד כאשר נכנסו לומר לה את שם הילד "לוי יצחק" בפרט שהיא הייתה זיווגו השני של ר' נחומצה ובזווג הראשון כבר היה לו בן ששמו לוי יצחק, ואכן תגובתה המיידית היתה, הרי לאחיו קוראים כך.

כאשר נכנסו לספר זאת לאביה הרבי מטשערקאס אמר להם הלא אמרתי לכם שאקרא לילד בשם אבי ובשם חמי אך מה אעשה שכאשר עמדתי לתת את השם הסתובב לפני כל הזמן רבי לוי יצחק

מברדיטשוב, אז צווה הרבי להביא לפניו שוב את הילד ולומר שוב קיים את הילד הזה...ויקרא שמו בישראל מרדכי דב.

בהגיעו לפרקו נשא רבי מרדכי דב את בתו של רבי לוי יצחק משיטאוה נכדו של הרה"ק מבארדיטשוב. ואז הובן הרמז למפרע על דבריו של זקנו הרה"ק מטשערקאס, על ראיתו את הרה"ק מברדיטשוב בעת הכנסו לבריתו של אאע"ה.

(הרה"צ רבי מנחם נחום רבינוביץ מקנטקובזה זצ"ל, מחשבת נחום)

בעת שהשיא אא"ז הדברי חיים זצ"ל את בתו הרבנית רייצא, עם הרה"ק רבי מרדכי דוב מהורונסטייפל זצ"ל, והחתונה התקיימה בעיירת גבול בין רוסלאנד לאסטרייך, לפי שלא יכלו צאצאי הרב זי"ע לעבור הגבול כידוע. הדברי חיים הבטיח נדוניה לבתו הכלה, והיה מוכן אצלו כסף הנדוניה, אך בדרכו לשם פיזר הכל לצדקה כדרכו בקודש.

כשהגיע הדברי חיים למקום הנישואין, שאלו המחנות הרה"ק רבי יעקב ישראל מטשערקאס זצ"ל, על הנדוניה, וענהו הדברי חיים: אין בידי פרוטה לפורטה, ואמר המחנות באם אין נדוניה לא יעמידו החופה, והבטיח הדברי חיים שאחר עבור שבעת ימי המשתה יסע כאן בעיירות הסמוכות לאסוף הכסף, אך המחנות לא הסכים, וכבר רצה הדברי חיים לחזור למקומו, אך כעבור כמה שעות הגיע שליח מהמחנות שמוכן לילך להחופה גם בלא הנדוניה,

אח"כ שאלו הדברי חיים לסיבת הדבר, וענהו המחנות: ראיתי את אבי וזקיני שהגיעו מהעולם העליון והסתובבו כבר בעיר ולא יכולתי לבטל הדבר.

(הגה"צ רבי אלחנן היילפרין שליט"א 'שיחתן של עבדי אבות' ח"א)

אחר מחסידי טשערקאס היה לו בן של"ע ירד מדרך הישר, ולמד בבית לימודי הגויים ונעשה רופא, ואביו ואמו היו להם עגמת נפש מכל זה. פעם ביקש האב מבנו ליסע עמו לרבו [הרה"ק מטשערקאס זי"ע] שיברכהו, וכוונתו היתה שרבו ידבר עמו ויחזירהו למוטב.

הרה"ק רבי יעקב ישראל מטשערקאס זי"ע דיבר עמו זמן רב, אבל ראה שאין דבריו נכנסים לאזניו. לבסוף אמר לו: שמע, אם תעשה טובות ליהודים, לא יוכלו הגוים לעשות לך שום רע.

לאחר זמן נתמנה להיות רופא אצל הממשלה, והיה בודק את האנשים לקבוע מי ומי הראויים לשרת

בצבא. והיה משחרר את כל מי שנתן לו כסף, ויהודי דל ועני פטר בחינם.

לאחר זמן הגיע מסירה עליו לאזני הממשלה, וכדי לברר את הדבר שלחו נכרי אחד להבדק אצלו, ונתנו בידו חמש מאות רובל, ועשו סימנים על הכסף כדי שלא יוכל לשקר. הרופא בדק את הנכרי, והוא נתן לו את החמש מאות רובל, ומיד נתן לו הרופא פטור. תיכף כשיצא הגוי נכנסו שוטרי הממשלה, ושאלו מדוע שחרר אותו, וענה הרופא: אני רופא, ולדעתי איננו בקו הבריאות. שאלו לו: מה הן החמש מאות רובל המונחים פה, וענה, הן שלי. אולם אסרוהו מיד במאסר עד יום משפטו, ומסרו את הכסף לבית הערכאות כדי להוכיח מזה שהוא אשם.

המשפט התקיים לאחר שלושה ודשים, והסניגור שלו אמר שאינו רואה שום אופן שיפטר מעונש קשה. וציוה הרופא לאשתו ליסע להרבי מטשערקאס, ולהזכיר לו מה שאמר לו שנים לפני כן, שאם יעשה טובות ליהודים לא יוכל שום גוי להרע לו. ותעש כדבריו, ואמר הרבי: נכון הדבר, וישתחרר אי"ה, אבל דבר אחד יעשה, שיאמר הכל הוא שקר וכזב, ולא יודה על שום דבר, ויטען שהכסף שלו הוא. בבוא האשה בחזרה מסרה לו את דברי הרבי. אך הסניגור אמר להרופא, שחלילה לו לעשות כן, דאם יודה על האמת, יתכן שיתנו לו עונש קל, אבל אם ישקר, בודאי יפסקו לו עונש קשה מאד. ונמלך הרופא באשתו מה לעשות, אם לשמוע להרבי או להבדיל להסניגור.

אחר ששקלו וטרו בדבר החליטו, שהלא הסניגור אמר רק שיתכן בספק שיהיה לו עונש קל, אבל הרבי אמר בודאות שישתחרר, וע"כ מוטב לעשות כדבר הרבי, ומסרו את החלטתם להסניגור. ויען ויאמר, כי איננו יכול לשמש כסניגור לפי תנאים אלו, וחפשו ומצאו סניגור אחר, אשר הסכים לעשות כדבריהם.

בבוא המשפט טען הרופא שהכל שקר וכזב, ואמרו המקטרגים שיש להם ראיה מהכסף שעשו עליו סימן, ומזה יווכח שהוא משקר. והוציא השופט את הכסף מן התיבה, אך פשפשו ולא מצאו את הסימן שרשמו עליו. ואז אמר השופט, דנקי הוא, כיון שאין כאן הסימן שעשו על הממון. וטען הקטיגור מטעם המדינה: כפי הנראה החליפו כאן את הממון קודם המשפט.

ויהי אך יצא הדבר מפיו (של הקטיגור), התרגז השופט על הקטיגור ואמר: הלא גלוי וידוע שאנכי היחידי שיש לי המפתח של תיבת הכסף, והאיך תעיז לחשוב ולהבזות את בית המשפט בעשיית רמאות. ומיד שחרר

השופט את הרופא, ועשה משפט על הקטיגור על שחשדו ועל שבייש את בית המשפט.

(בית צדיקים יעמוד ח"ב)

∞

פעם אחת יצא רבי יעקב ישראל מגדרו, היה זה כאשר הסב לסעודת החג כליל ראש השנה בנוכחות המוני חסידים שבאו להסתופף בצלו ביום הדין.

לפתע פנה לאחד מן הציבור שעמד באחת השורות העליונות ונזף בו לעיני כולם, על מעשיו בהיבא אשר לא כדת, ובמשך שעה ארוכה הוסיף להוכיחו ולייסרו במלים קשות. פני האיש שכיון אליו את תוכחתו חפו מרוב בושה וחרטה עד שלא מצא מפלט לנפשו.

החסידים שעמדו מסביב נתמלאו חיל ורעדה. מעולם לא הסכינו לשמוע מפי רבם תוכחת מגולה כזאת. מי חכם וידע עומק כוונתו בכגון דא. כלום שינה הרבי את טעמו? ושמה הוא צופה נסתרות, שיש על פלוני זה קטרוג נורא ומדת הדין מתוחה עליו, עד שביקש להמתיקה ברחמים כשיחזיר אותו למוטב בדרך זו? אך הנה סיים הרבי את תוכחו ופנה לנינו הצעיר רבי נחום זלמן שניאורסון שישב לידו לידו (שברבות השנים היה לאב"ד טשערקאס) באמירה: "לא תלמד ממני לייסר יהודי ברבים ולביישו, לא זו הדרך, ולא עוד אלא אפילו כשמוכרחים לקלל אדם רשע מוטב לומר תהלים במקום לקלל, גם דוד המלך ע"ה כשנאלץ לארור את משנאי ה' אמר תהלים..."

∞

רבות מסופר מהרגשתו הנפלאה להכיר את בנ"א ולבחון את מסתריהם במבט הראשון,

פעם אחד בא לפניו איש ממרחקים והגיש לו פתקא עם פדיון בסכום חשוב, נודעזע הצדיק ונאנח אנחה עמוקה אוי... אוי... רציחה, ודחף את הפתקא וא הפדיון מלפניו.

האיש המגיש את הפתקא הסתלק חיש מהר וכל עוד רוח בו נמלט מחצר הרבי. החסידים מהרו ודלקו אחריו ולא הניחוהו מלהשתמט עד שעמדו על בירור הדברים שהיה מעורב עם חבורת שודדים רח"ל, ורצה לכפר על עונותיו בהגשת פדיון להרבי.

∞

פעם אח, כאשר רעיתו הרבנית ראה בשולחנו שמכניס לפיו מן המאכלים רק כדי טעימה ומניח את רוב הסעודה "שיריים" לחסידים, דבר שלא הסכינה אליו בבית אבותיה הצדיקים דליובאוויץ', באה לפניו בשאלה: היתכן? הרי אינך אוכל כמעט כלום? והשיבה

בבדיחותא: הלא ממה שאני מאכילם בשבת קודש יש לנו לאכול כל השבוע.

∞

במשך שנים מרובות נהג לצאת מביתו כל לילה, סמוך לחצות, בליווי משמשו והולכים הרחק מחוץ לעיר עד שמגיעים סמוך לקסרקטיני הצבא. כאן היה עומד הרבי ומקשיב שעה ארוכה לקריאותיהם של אנשי החיל שומרי הלילה שהדהדו כפעם בפעם באפילה העוטפת את כל היקום. הזקיפים שניצבו איש על משמרתו, מרוחקים זה מזה, החליפו קריאות לפי אות מוסכם בשפה הרוסית: "הי, הי סלושאי! הי, הי סלושאי!" (הקשב! הקשב!) ורבינו זצ"ל משים אזנו כאפרכסת לקלוט הדי הקולות.

פעם אחת שאל אותו משמשו מה קול מקולות? והשיבו: מתוך המקהלה הגדולה של חיילים קוראים, עולה באזני קולו הבודד של אדם מישראל השרוי פה בקסרקטין, שהוא צדיק נסתר מן הלמ"ד ווא"ו וכשעומד על משמרתו באישון לילה קורא מקירות לבו באותה נעימה שקוראים שאר הזקיפים: "הי, הי, שכינתא בגלותא! הי, הי, שכינתא בגלותא!"

∞

סיפרה נכדתו הרבנית שרה באשה ע"ה (אשת הג"ר אהרן משה זצ"ל מאוורוטש בנו של האדמו"ר רבי יוסף יצחק זצ"ל מאוורוטש [חתנו של רבינו] בן גיסו הגה"ק בעל "צמח צדק" זצוק"ל מליובאוויטש) אשר התגדלה בימי נעוריה בצל קורתו (אחרי שנתייתמה מאמה היא בתו הרבנית הצוה"ח שטערנא רחל ע"ה)

כי פ"א בערב פסח אחרי שהשלימו נקיון הבית וביעור החמץ מכל החורים והסדקים שאל אותה הסבא רבי יעקב ישראל זצוק"ל אם בדקו היטב החמץ בכל המקומות, וכאשר השיבה בחיוב, אמר לה שתואיל לבדוק שוב בקופסאות הפח הגדולות של הפירמה לתה "ויסוצקי" המונחות במקום פלוני, ותיכף הלכה לבדוק ואמנם מצאה בתוכן פתיתי חמץ.

עכשיו פנתה אל זקנה לשאול, אם צריך לבדוק בעוד מקומות אולי שכחו לבער, והשיבה שאין צורך לבדוק שנית כי אין עוד חמץ בבית.

∞

והרי מעשה מופלא שאירע שנים אחדות לפני הסתלקותו. בתרל"ד, כשנסע מטשרקאס להורונסטייפל בכדי להשתתף בשמחת נשואי הנינה בתו הבכירה של הגה"ק רבי מרדכי דוב זצוק"ל.

והוסיף שבשכר זאת יברכו באריכות ימים [כך הוה שהפליג העגלון בזקנתו וחי כמאה ושמונה שנים, מפי הר"ר נחום טברסקי ע"ה, מנכדי הגה"ק מהורונסטייפל זצוק"ל].

מעשה ביהודי עשיר נדיב לב מאנ"ש המקושרים אליו ביותר, רבי זלמן מאלניר שמו, שהיה בעל אחוזה גדולה בכפר והתפרנס ממסחר עצים והצטיין בצדקת פזרונו ובשאר מעשים טובים. יום אחד כשנכנס ובא אצל רבינו זצוק"ל פנה אליו במילים: מה שאלתך כי אברכך? ורבי זלמן ענה: לא חסר לי מאומה, ובקשתי כי לא יסיר הבורא ית' חסדיו ממני גם הלאה. אמר לו רבינו זצוק"ל: אתן לך שמירה, ותיכף באותו מעמד כתב קמיע בעדו וחתם אותה וציווהו לצרור וללבוש אותה על גופו כל ימות החול חוץ משבת קודש.

הדבר היה לפלא: מה ראה ליתן קמיע לאדם שאינו חולה או חושש מפני נזק? אולם רבי זלמן איש חסיד באמונתו יחיה ויעש כדבריו. מני אז נשא תמיד על גופו את הקמיע החל ממוצש"ק עד יום השישי בצהריים כשהולך לטבול במקוה לכבוד שבת ואח"כ שוב אינו מתעסק בעניני מסחר וחולין כמנהג יר"ש. פעם אחת באה אצלו בחזרתו נכרי אחד מלקוחותיו הותיקים לקנות מעצי היער בעש"ק אחרי חצות היום.

רבי זלמן שכבר שב בשעה זו מבית הטבילה והסיר את הקמיע מעל גופו הודיע ללקוח שמקפיד כל ימיו לא לנהל משא ומתן ביום שישי אחה"צ ולא יוכל עכשיו לטפל בהזמנתו. אעפ"כ הפציר בו הנכרי מכיון שנועדו לסידור במה מיוחדת לנשף שיערך עוד הערב, אולם רבי זלמן נשאר בשלו וסרב למכור לו. רק אחרי הפצרות מרובות אמר ללקוח, שלא ישנה ממנהגו, אל יתן לו עצים חנים ואם רצונו בזה יועיל ליכנס למקום כריתת העצים ביער הסמוך לביתו ויטול מה שרוצה. הנכרי, שקיבל את הצעתו ברצון, יצא מעל פניו שמח כשפניו מועדות אל היער, אולם כעבור רגעים אחדים שב ואמר שמצא את השער נעול במבואות היער. נטל, אפוא, רבי זלמן את המפתחות בידו והלך עם האיש בכדי לפתוח לפניו את השער מבלי שיטרח ללבוש מחדש את הקמיע שנתן לו הרבי.

והנה תיכף כשפתח השער ונכנס פנימה כדי פסיעה אחת או שתיים קרהו אסון. אחד העצים שהתמוטט נפל עליו והרגו. נתברר, שרבי זלמן חי עד עכשיו בזכות הקמיע של הרבי, ששמרה עליו.

אחד מן המתעסקים בקבורתו, חסיד ברדעת, שביקש אח"כ מבני המשפחה להראות לו הקמיע, קרא מה

רבי יעקב ישראל הפליג אז מעירו בספינה בלווי קהל רב מאנשי שלומו. באמצע הדרך כשירד הלילה יצא לפתע מתאו אל הסיפון ושאל את החסידים: מי מכם זוכר את פלוני בן פלוני? רבים מתוך הקהל השיבו מיניה וביה: בודאי זוכרים, הלא שבך חיים רק לפני שנים אחדות. וכאן הוסיף הרבי ודיבר כאילו לעצמו: לא מצא לו מקום אחר לבוא אלי, כי אם דוקא פה, על פני המים.

באותו רגע נפלה אימה גדולה על החסידים. הבינו שמתעסק עכשיו בתיקון נשמה מעלמא דקשוט. עכשיו חזר הרבי ושאל: יהודי כשר היה? וכולם השיבו: בודאי כשר היה, אחד משלנו. מיד שב הרבי על עקבותיו וירד בדומיה אל ירכתי הספינה.

עם שחר הגיעו אל החוף, שמה ציפו לבואם אלפי יהודים שהתאספו מכל הסביבה להקביל את פני הצדיק ולהשתתף בשמחתו, בתוכם היו כמה וכמה עגלונים שישבו על גבי מרכבות וכרכרות שנקשרו לסוסים משובחים וכל אחד מהם חפץ לזכות באושר הגדול להסיע את הרבי.

רבינו זצוק"ל בחר בעגלון פשוט ותמים, ותוך כדי נסיעה הגיד לו שמבקש ממנו ליתן לו אחד מסוסיו במתנה, כשאצבעו מורה על הסוס החרוץ ביותר מן הרתומים לעגלה.

היהודי השתומם ונדהם מן המשאלה המוזרה הזאת, איככה ימסור לרבי את הסוס שמשרתו באמונה ומושך בעגלה יותר טוב מכל הסוסים האחרים שלו, הרי בלעדיו ישר חדל אונים ועלול לקפח את פרנסתו? החריש העגלון ולא השיב דבר. בינתיים נעצר לפוש קמעא סמוך לביתו שנמצא על אם הדרך. אמר לו הרבי: נרדה נא ונבוא בצל קורתך. נכנסו הביתה והתחיל לדבר עמו על אותו נפטר פלוני ששאל אודותיו אמש מפי החסידים.

נזכר העגלון, שהיה זה שותפו לעבודה, וכי נשאר חייב לו סכום כסף שלא הספיק לפרוע. לבקשת הרבי חיפש ומצא בבית שטר חוב בחתימת המנוח על סכום זה. מיד ביקש מן העגלון: תנהו לי במתנה! וכיון שנעתר לו קרעו לגזרים.

באותו רגע נשמע מבחוץ קול הברה שהסוס צנח לארץ ללא רוח חיים. עיניו של העגלון התמים חשכו: בשל מה באה עליו הצרה הגדולה הזאת? אולם הרבי פייסו בדברי נחומים: בגלל הסכום שנשאר חייב לך, לא מצאה הנפש מנוח ונאלץ להתגלגל ולעבוד אותך בנאמנות, למשוך בעגלה, עכשיו שויתרת על השטר בא על תיקונו...

שכתוב בתוכה כהאי לישנא: "משביע אני עליכם שר של יער וכל עצי היער, שלא תרעו ולא תשחיתו לרבי זלמן המוכ"ז" בתוספת חתימת שמו של רבינו זצוק"ל, ויהי לפלא. (כ"ק אדמו"ר מסלונים (שליט"א) [זצ"ל] בירושלים שמע בעצמו בשנת תרס"ו מפי החסיד הנ"ל שראה בעיניו את הקמיע).

לפי נוסחא אחרת קרה האסון במוצש"ק, ורבינו זצוק"ל בשולחנו הק' בסעודה שלישית זרז למשמשו כי תיכף בצאת השבת יחוש אל אחוזת החסיד ר"ז בשליחות מיוחדת לבל ישכח לשאת אתו את הקמיע, אבל מפני הקור והרוחות התמהמה בדרכו ולא הספיק לבוא שמה בעוד מועד.

מעשה שבאו וסיפרו לפני רבינו זצוק"ל שהתפשט חולי מגיפה בעיר אחת הסמוכה לקיוב והרבה מאחב"י הניגפים ל"ע והפצירו בו לעורר עליהם רחמי שמים. מיד קם ונסע לשם ואמר שיתאספו כל הקהל ברחוב העיר, אנשים נשים וטף, וישא מדרותיו לפנייהם בהתעוררות גדולה עד שלבסוף פרש כפיו אל העדה הקדושה וקרא בפסוק מפ' ראה פרשת השבוע ואמר בזה"ל: "ראה אנכי", ראו אותי, הסתכלו בקלסתר פנים שלי, "אנכי נותן לפניכם היום ברכה", כי ברך אברככם, שכל הרואה אותי היום הזה מובטח לו שישלים שנתו ותיכף נמתקו הדינים מעל יהודי המקום והמגיפה נעצרה.

אסדר לסעודתא בצפרא וכו' נהוריא ישרי בה בקידושא רבה ובחמרא טבא דביה תחדא נפשא.

וקשה וכי הנפש תשמח בשתיית יין טוב דאמר דביה תחדא נפשא. וי"ל דהפירוש הוא כך, בקידושא רבה היינו אם ה אדם מקדש את עצמו הרבה, ובחמרא טבא, שמזכך את אומרו שגם הוא יהיה טוב, ואז דביה תחדי נפשא, שבזה תשמח הנפש.

(מאורי אור)

ורפא ירפא (שמות כא, יט).

ולמדו חז"ל (ברכות ס.) מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות.

פעם אירע שנחלש מאוד הרה"ק ר' יעקב ישראל מטשערקאס ונפל למשכב והוחמר המצב עד שהרופאים כבר נתיאשו לחייו. יום אחד לפנות בוקר פתאום התרומם הרה"ק מעל משכבו, ואמר שכבר הבריא ושב לאיתנו, ופנה אל נכדו הרה"ק ר' מרדכי דוב מהארנסטייפל זצוק"ל ואמר: מקור כל המחלות הוא שיש בתורה רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, והוא מכוון נגד קומת האדם שנברא ברמ"ח אברים ושס"ה גידים גשמיים. ובעשות האדם אחת

מרמ"ח מצות עשה אזי ממשיך חיות מהמצוה אל האבר הפרטי המתייחס לאותה מצוה, וכן ישב ולא עבר עבירה בהזדמנה לו אזי נמשך שפע חיות רוחני אל הגיד הגשמי המתייחס לאותו ל"ת, ואם ח"ו פוגם באיזה ל"ת ונתרשל מאיזה מצות עשה, אזי נסתלק החיות מהאבר או מהגיד המיוחס נגד אותה מצוה, ומזה בא המחלה. ובכדי להתרפאות מהמחלה ולהחזיר החיות להאבר צריך לעלות אל מקור המחלה ולתקן המצוה שפגם בה וממנה נסבב המחלה ואז יתרפא האבר שהוא מכוון נגד המצוה ההוא. ולפגמים כאלו לא שייך לרופא לרפאות, כי מה שניתן רשות לרופא לרפאות זהו דוקא במחלות שבאים לאדם עבור שפגם בדבר הרשות, שרק למחלות כאלו יכול הרופא לרפאות. וזהו מדויק בלשון חז"ל שאמרו מכאן שניתנה "רשות" לרופא לרפאות, היינו שיכול לרפאות רק אלו המחלות שבאים מפגמים בדבר הרשות. וסיים הרה"ק ואמר: והנה התחלתי להתבונן במעשי שמא פגמתי חלילה באחת מהמצוות וממנה בא המחלה ולא מצאתי שום פגם שממנו יבא המחלה, עד שחשבתי שאפשר שהמחלה בא מזה שלאחרונה מחמת רוב טרדותי התמעט קצת לימודי בתורת הנגלה, ותיכף קיבלתי על עצמי לתקן הדבר ולהרבות יותר בלימוד הנגלה ומזה החלמתי כבראשונה.

(מאורי אור)

ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר ה' אלקים אתה החילות להראות את עבדך את גדלך ואת ירך החזקה וגו' (ג, כג-כד).

פעם היה הרה"ק ר' יעקב ישראל מטשערקאס זצוק"ל באיזה עיר על שבת פרשת ואתחנן, ובאותה עת השתוללה בעיר מגיפה רח"ל והפילה חללים רבים. בליל שב"ק בעת שערך הרה"ק את שולחנו הטהור, נכנסו כמה נשים בבכיות עצומות על דבר המגיפה נענה להם הרה"ק בענוות קדשו: מה תצעקו אלי, לכו לאחי הקדושים הרה"ק ר' אהרן והרה"ק ר' משה, אבל הם לא סגו אחור, וצווחו שלא ימחלו לו אם לא יושיע להם. בראותו שאין לו שום ברירה, פתח ואמר ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, הצדיק מבקש מהשי"ת. אתה החילות, אתה עשית שיחלו האנשים, בכדי להראות את עבדך את גדלך ואת ירך החזקה אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורותיך, שאח"כ תוכל להושיע להם ולרפאותם, ובכן אני מבקש ממך, אעברה נא ואראה את הארץ, שתראה שגם ההמון עם שהם בבחי' ארציות, ההר הטוב הזה והלבנון, גם הם מלאים במידות טובות, על כן תעזור

שני, ואח"כ ציוה עוד שינגנו פעם שלישי, ואז התחיל לירד גשם.

(מאורי אור בשם אדמור)

פעם בא איש לפני הרה"ק ר' יעקב ישראל מטשערקאס זצוק"ל ובכה שחלם לו שעלה לתורה (עי' ב"י או"ח סי' רפ"ח סעיף ה'). וענה לו הרה"ק בפה קדשו ששמע מאביו הק' המגיד מטשערנאביל זצוק"ל ששמע מאביו הק' המאור עינים זצוק"ל באם שחלם אדם שעלה לתורה זה מורה שיעלה לגדולה. וכן הוה.

(מאורי אור)

הדבר היה בשנת תרכ"ג, כאשר נחלש רבינו זצוק"ל, וחוליו הלך והכביד ימים רבים כשהוא מוטל על ערש דוי, נכדו רבי מרדכי דוב [מהאראנאסטייפל] זצוק"ל, שהיה אהוב עליו ביותר, ישב ליד מיטתו יומם ולילה ולא מש ממנו בכל תקופת המחלה.

בוקר אחד בהשכמה התרומם לפתע רבינו זצוק"ל ופנה אל נכדו באמירה: הרופאים שוא ידברו, אין אני חולה, אני יודע בנפשי יותר מהם. והוסיף: דע לך, בני, שמקור המחלות באדם היא מפגימה רוחנית. יש רמ"ח אברים גשמיים ויש רמ"ח אברים רוחניים, כאשר פוגמים באבר רחני נפגם כנגדו אבר גשמי אלא הבריות קוראים לזה בשם "מחלה". התבוננתי, שמא חלילה פגמתי מה, ומצאתי אפשר שפגמתי במעוט שקידה בתורת הנגלה... בעת האחרונה לא הניחני ללמוד, נתרבו הבאים אלי... לכן עכשיו אקבל על עצמי ללמוד כל יום במיוחד ח"י פרקים משניות לתיקון הפגם". במילים אלה התאושש וקם ממיטת חוליו.

ובפנותו שנית אל הנכד קרא רבינו זצוק"ל: אולם מעתה עלינו להפרד איש מעל רעהו... צא להורונסטייפל... הגיעה שעתך למלך...".

במשך שעה קלה עוד ניסה רבי מרדכי דוב לשכנע את הסב קדישא שיחזור בו מן הפקודה "עודני רך בשנים ואיככה אוכל ליטול המשרה על כתפי" מירר בבכי מלא ענוה, שפל ברך, אולם רבי יעקב ישראל עמד על דעתו בהחלטיות רבה: "שעתך הגיעה, וכבר אמרו חז"ל אין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלוא נימה, אם יש את נפשך שאחיה עוד בהכרח עלינו להפרד, ואלקים אשר התהלכו אבותי לפניו יהיה עמך בכל אשר תפנה".

וכך הוה, הנכד רבי מרדכי דוב יצא למלך בהורונסטייפל, החל משבת נחמו שנת תרכ"ג, ורבינו

להם שיתרפאו. וסיים ואמר: ויתעבר ה' בי למענכם, הקב"ה שמע לתפילתי, עכשיו לכו לביתכם לחיים ולשלום. וכן היה שהמגיפה נעצרה.

(אדמור"ר מסקווירא שליט"א, מאורי אור)

יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ (יח, ד).

בחתונתו של הרה"ק ר' יעקב ישראל מטשערקאס זצוק"ל בן הרה"ק המגיד מטשערנאביל זצוק"ל (שה"י חתן הרה"ק רבי דובער מלובאוויטש זצוק"ל בן הרה"ק ר' שניאור זלמן מליאדי זצוק"ל), אמר הרה"ק מליאדי הרבה דברי תורה וחסידות כדרכו. ואח"כ ביקש מאת מחותנו הרה"ק המגיד מטשערנאביל זצוק"ל שגם הוא יאמר תורה, וסירב הרה"ק המגיד מטשערנאביל בדבר ולא אמר. אח"כ בסוף הסעודה בנטילת מים אחרונים שפ הרה"ק מליאדי על אצבעותיו מים בשפע, אז פתח הרה"ק המגיד מטשערנאביל ואמר: יוקח נא מעט מים, וינציג וואסער, מעט מים, וינציג וואסער, אביסל תורה, שמים רומז על תורה (תענית ז), והכתוב מורה לנו בזה שמספיק לומר מעט תורה. והעיקר הוא ורחצו רגליכם, שהעיקר הוא לרחוץ הרגליות, היינו המידות והטבעיות הלא טובים, ובהשאר העבודות הגבוהים והעלאת ענינים והשענו תחת העץ, עץ רומז לצדיק (זוהר הק' ת"ג רב), שבענינים אלו צריכים להשען א"ע על הצדיק.

והמשיך הרה"ק המגיד מטשערנאביל, ואמר: כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה (אבות ב, ב), מהו המלאכה, אלא המלאכה הוא להעלות ולתקן נשמתן של כל השומעין את התורה, ואם ח"ו אין עמה זו המלאכה סופה ח"ו וכו'. ואמר לו הרה"ק מליאדי: במקומותינו צריכים לזה ואי אפשר אחרת.

(אדמור"ר מסקווירא שליט"א, מאורי אור)

פעם נכנס הרה"ק ר' יעקב ישראל מטשערקאס זצוק"ל לתפילת מנחה ערב ראש השנה מאוחר מאד, בראותו שהעולם מתמיה על שאיחר כל כך, אמר: מיר אלע ברידער, און אונזער רבי ישראל יצחק'ל קומען נישט אריין דאווענען מנחה ערב ראש השנה, ביז מיר זענען מתקן יעדן איד'ס קוואליק נשמה".

(מאורי אור)

פעם היה עצירת גשמים, ובאו בבקשה אל הרה"ק ר' יעקב ישראל מטשערקאס זצוק"ל שיפעול שירד גשם. ציוה הרה"ק שינגנו את הפיוט "אף ברי אחת" שבתפילת גשם. כשגמרו פעם ראשון, ציוה לנגן פעם

זצוק"ל הוסיף הלאה להנהיג נשיאותו ברמה בעירו טשערקאס עוד קרוב לשבע עשרה שנה.

הסבא והנכד המשיכו להיות מקושרים אהדדי קשר אמיץ אף בשנים הבאות, ואהבה נפלאה שוררת ביניהם מבלי שתיגע מלכות בחברתה. רבי מרדכי דוב היה נוסע לטשערקאס כפעם בפעם להסתופף בצל קדושת רבינו זצוק"ל וממתיקים סוד בענינים מכבשונו של עולם. אף בימים שבינתיים היה רבינו זצוק"ל שולח אליו בענינים רבים להתייעץ וכדו'.

באחרית ימיו שלח רבינו זצוק"ל ביד איש אמונים שיסע להורונסטייפל וימסור לנכדו רבי מרדכי דוב זצ"ל שמבקשו לבוא אליו בהקדם. מיד יצא והפליג בספינה לטשערקאס, שם עשה ימים אחדים בהיכלו של הסבא קדישא ונשאר לשבות אצלו שבת אחת כשהם משתעשעים יחדיו בד"ת ובמלין דחסידותא, מבלי שרבינו זצוק"ל ירמוז לו לאיזה צורך שלח אחריו שיבוא לכאן.

לבסוף הרהיב עוז הנכד ושאל מזקנו מה גרם לו שיקראנו. אמר לו רבינו: אחרי מעריב הכנס ביחד עמי אל הסבתא ושם נשוחח.

הסבתא, הרבנית דבורה לאה ע"ה, נחלשה מאד בעת ההיא ושכבה במטתה. רבינו זצוק"ל והנכד התיישבו על גבי כסאות. הגבאי של רבי מרדכי דוב, ר' רפאל, שנתלווה אליו בנסיעתו לטשערקאס, הצליח להיות בפנים החדר בעת השיחה (והתחבא בארון הבגדים) וסיפר לימים על תוכנה לנכדו של האדמו"ר מהורונסטייפל הר"ר נחום טברסקי ע"ה.

פתח הסבא קדישא ואמר: יש לי דין תורה עם הסבתא, מי מאתנו יסתלק מן העולם תחילה? אני אומר מוטב אסתלק אנכי ראשון, כי איך אסתדר בלעדיה, ומי ינהל את משק הבית? אבל היא אומרת להיפך: מי ישים לב אליה? אין את נפשה להיות שיה אובדת, אין היא חפצה לשמוע 'קידוש' מאיש זולתי. לפיכך גמרנו בינינו לקרוא לך, הנכד, וכאשר תפסוק הלכה כן יהיה וכן יקום.

לשמע הדברים נקוו דמעות בעיניו, רבי מרדכי דוב התייפח בבכי גדול, ויקרא: האנכי אהיה פוסק בדין כזה? הסבא והסבתא יאריכו ימים ושנים הרבה יחדיו שניהם, אין צורך בשום פסק הלכה.

אולם הסבא קדישא לא הניח לו: אין אדם חי לנצח, היום הזה מוכרח לבוא. במשך שעה ארוכה שתקו שלשתם, דומית קודש ריחפה בחלל החדר, הנכד

נראה כמתבונן ושוקל בדעתו את כל צדדי הספיקות, עד שלבסוף בא לידי מסקנא ואמר: לאמיתו של דבר צודקת הסבתא, אבל איך יכולים לפסוק נגד דעתו של סבא? על כן מוטב כי לאחר אריכות ימים ושנים תעברו שניכם בחדא שתא לעולם שכולו טוב. נתיישבו דבריו על לבו של רבינו זצוק"ל. יפה אמרת, הסכים אתו ופטרו לשלום.

ובבוא יום מועד לכל חי כאשר קרבה שעתם, כי השלימו את חייהם עלי אדמות, נתקיימו הדברים במילואם. הרבנית דבורה לאה ע"ה הלכה לעולמה בערב ראש חודש סיון תרל"ז, הנכד הרמ"ד שבא מהורונסטייפל להשתתף בהלוויתה, לא חזר הפעם לביתו, כי אם נשאר במחיצת הסבא קדישא רבינו זצוק"ל עוד כשלושה חודשים ומחצה ולא זזה ידו מתוך ידו עד בוא עת האסף נפשו רוחו ונשמתו אל האלקים ביום שבת קודש י"ג באלול תרל"ז.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

